

АНАЛІЗ ІНТЕГРУВАННЯ ЖУРНАЛУ "ТЕХНІЧНА ЕЛЕКТРОДИНАМІКА" У МІЖНАРОДНІ НАУКОМЕТРИЧНІ СИСТЕМИ ЗА 2012-2014 рр.

Наукові журнали як засоби соціально-інформаційної комунікації відіграють провідну роль у розширенні знань, сприяють розвитку наукових тенденцій та інтеграції науки у світовий простір. Саме вони мають бути посередником між автором та читачем – потенційним оцінювачем оприлюднених праць. Для повноцінного виконання вказаної функції журнал має бути представленим у національних та міжнародних наукометричних системах. Тільки за цієї умови можна очікувати реального та повноцінного оцінювання здобутків вченого – автора статті.

Редакція журналу "Технічна електродинаміка" ("ТЕ") приділяє велику увагу даному питанню та прикладає багато зусиль для того, щоб роботи наших науковців були відомі світовій науковій спільноті. Отже проаналізуємо деякі здобутки та подальші напрямки діяльності для покращення позиціонування журналу "ТЕ" у світових рейтингових системах.

Журнал "ТЕ" входить до переліку профільних видань ДАК МОН України, він наразі представлений у:

- загальнодержавних базах даних "Україніка наукова" та "Наукова періодика України";
- Реферативному журналі ВІНІТІ РАН (Росія);
- електронному міжнародному каталозі періодичних видань ULRICH'S WEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY;

наукометричних базах даних (БД):

- SCIVERSE SCOPUS;
- ENGINEERING VILLAGE (COMPENDEX);
- INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTER LIST;
- ELIBRARY;
- GOOGLE SCHOLAR;
- EBSCO;
- PROQUEST.

Задача входження журналу в ці БД відносно проста, хоча і потребує деяких зусиль та часу, тому що необхідно виконати формальні вимоги. На порядок складнішою є задача поетапного поліпшення позиціонування журналу в цих БД. Для її вирішення необхідно спиратися на певну методологію і доступну онлайн-платформу, на якій розміщуються характеристики журналів. Однією з таких платформ є іспанська платформа SCImago, яка охоплює всі наукові журнали, що входять в аналітичну систему SCOPUS.

Нижче наведено рейтинг періодичних видань України згідно з SCImago Journal & Country Rank за 2013 р. (дані наукометричної платформи Scopus корпорації Elsevier). На платформі Scopus представлено 53 млн. реферативних записів про статті з 22 тис. світових наукових періодичних видань. 33 з цих видань формуються українськими інституціями (перелік, упорядкований за показником інтенсивності цитувань **SJR (Scientific Journal Rankings)***, який є аналогом імпаکت-фактора, що визначається корпорацією Thomson Reuters на базі системи Web of Science).

N	Журнал	Засновник	SJR*
1.	Experimental Oncology	Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. С. Кавецького НАН України	0,675
2.	Symmetry, Integrability and Geometry: Methods and Applications (SIGMA)	Інститут математики НАН України	0,588
3.	Nonlinear Dynamics and Systems Theory	Інститут механіки ім. С.П.Тимошенка НАН України	0,496
4.	Журнал математической физики, анализа, геометрии Journal of Mathematical Physics, Analysis, Geometry	Фізико-технічний інститут низьких температур ім. Б. І. Веркіна НАН України	0,413
5.	Вестник зоології	Інститут зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАН України	0,331
6.	Economics and Sociology	Центр соціологічних досліджень (Тернопіль)	0,250
7.	Ukrainian Journal of Physical Optics	Інститут фізичної оптики МОН України	0,242

* Джерело даних: SCImago Journal & Country Rank [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.scimagojr.com/journalrank.php>. – Date of apply: 15.09.2014. Бібліометрика української науки, <http://www.nbuviap.gov.ua/bpnu/>

8.	Condensed matter physics	Інститут фізики конденсованих систем НАН України	0,234
9.	Functional Materials	Інститут монокристалів НАН України	0,233
10.	Chemistry and Chemical Technology	Національний університет «Львівська політехніка» МОН України	0,214
11.	Питання атомної науки і техніки Problems of Atomic Science and Technology	Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут» НАН України	0,198
12.	Журнал нано- та електронної фізики Journal of Nano- and Electronic Physics	Сумський державний університет МОН України	0,194
13.	Актуальні проблеми економіки Actual Problems of Economics	Національна академія управління МОН України	0,190
14.	Технічна електродинаміка Technical Electrodynamics	Інститут електродинаміки НАН України	0,188
15.	Biopolymers and Cell	Інститут молекулярної біології і генетики НАН України	0,188
16.	Investment Management and Financial Innovations	Українська академія банківської справи Національного банку України	0,187
17.	Український фізичний журнал Ukrainian Journal of Physics	Відділення фізики і астрономії НАН України	0,181
18.	Цитология и генетика	Інститут клітинної біології та генетичної інженерії НАН України	0,146
19.	Металлофізика и новейшие технологии	Інститут металофізики ім. Г.В.Курдюмова НАН України	0,144
20.	Науковий вісник Національного гірничого університету	Національний гірничий університет МОН України	0,139
21.	Corporate Ownership and Control	Українська академія банківської справи Національного банку України	0,127
22.	Український біохімічний журнал	Інститут біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України	0,126
23.	Algebra and Discrete Mathematics	Луганський національний університет імені Тараса Шевченка МОН України	0,123
24.	Ядерна фізика та енергетика Nuclear Physics and Atomic Energy	Інститут ядерних досліджень НАН України	0,121
25.	Фізіологічний журнал	Інститут фізіології ім. О.О.Богомольця НАН України	0,117
26.	Problems and Perspectives in Management	Сумський державний університет МОН України	0,113
27.	Мікробіологічний журнал	Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К.Заболотного НАН України	0,111
28.	Металлургическая и горнорудная промышленность Metallurgical and Mining Industry	Національна металургійна академія України МОН України	0,110
29.	Журнал фізичних досліджень Journal of Physical Studies	Львівський національний університет ім. І.Франка МОН України	0,106
30.	Лікарська справа	МОЗ України	0,103
31.	Клінічна хірургія	МОЗ України	0,101
32.	Термоелектрика Journal of Thermoelectricity	Інститут термоелектрики НАН і МОН України	0,100
33.	Ядерна та радіаційна безпека Nuclear and Radiation Safety	Одеський національний політехн. ун-т МОН України	0,100

До речі, журнал "ТЕ" займає таке саме почесне 14 місце й у рейтингу періодичних видань України згідно з "Російським індексом наукового цитування" (РІНЦ), в якому представлено близько 48 тисяч світових наукових періодичних видань, де понад 800 – видання українських інституцій, з яких лише 78 (!) мають ненульовий імпаکت-фактор, що визначається інтенсивністю цитування статей.

Аналізуючи за допомогою платформи SCImago параметри журналу "ТЕ" (рисунок), необхідно відзначити наступне:

– **h-індекс (індекс Хірша)** журналу у 2012-2013 рр. дорівнював 2 (індекс Хірша означає кількість статей, які цитувались не менше цієї кількості разів);

– показник інтенсивності цитувань **SJR** – 0,19.

Індекс цитування (ІЦ) – найоб'єктивніший з усіх доступних на даний час показників успішності професійної діяльності науковця, хоча його і не можна вважати абсолютним показником наукового рівня вченого.* ІЦ залежить від популярності тематики

*Шульга Н. Запровадження критеріїв якості досліджень допоможе інтеграції науки у світовий простір. - 31.10.2012 - http://nauka.in.ua/news/archive/article_detail/2308

роботи, популярності самого вченого, його активності під час проведення різних заходів, ширини кола спілкування.

Деякі автори намагаються “поліпшити” свій ІЦ шляхом зловживання самоцитуванням. У нашому журналі наразі цей показник перевищує 50%, що є неприпустимим – він повинен бути набагато меншим.

Частка статей з міжнародним співавторством складає всього 4%; кількість статей, що взагалі не цитуються, сягає 90%. При всіх інших наших досягненнях, цифри свідчать про слабе позиціонування нашого журналу у аналітичній системі SCOPUS, що частково пояснюється тим, що журнал "ТЕ" увійшов до цієї БД тільки у 2012 році.

Що необхідно зробити для того, щоб підвищити рейтинг “ТЕ” серед “скопусовських” журналів? По-перше, гарантоване зростання значень імпаکت-фактора буде мати місце при підвищенні частки міжнародного співавторства, обумовленого наявністю високоцитованих зарубіжних співавторів. Тому при відборі статей буде віддаватися пріоритет статтям з міжнародним співавторством (з авторами країн далекого зарубіжжя).

По-друге, автори повинні регулярно цитувати статті, у тому числі і власні, з журналу "ТЕ" у статтях, опублікованих в інших рейтингових журналах, наприклад, у "Науковому віснику Національного гірничого університету" та "Металлофізика и новейшие технологии".

Важливою є роль більш прискіпливого “вхідного контролю”, тобто первісного редакційного відбору статей, що передбачає відсів робіт, які характеризуються недостатнім оглядом закордонних наукових літературних джерел, високим відсотком самоцитування, відсутністю новизни у розвитку методології і слабкою емпіричною базою дослідження. Необхідний розумний паритет у цитуванні західних і вітчизняних статей.

На об’єктивність визначення ІЦ також впливає і той факт, що інколи прізвище та ініціали одного й того ж автора транслітеруються по-різному в різних статтях. Тому дописувачам необхідно звернути особливу увагу на **підвищення якості представлення рукописів**.*

Для всіх журналів без винятку існують вимоги, які пред’являються міжнародними базами даних щодо заголовків статей:

- заголовки наукових статей повинні бути інформативними (Web of Science цю вимогу розглядає в експертній системі як одне з основних);
- у заголовках можна використовувати тільки загальноприйняті скорочення;
- у перекладі заголовків статей англійською не допускається будь-яких транслітерацій з української (російської) мови, крім назв, що не перекладаються, власних імен, приладів та інших об’єктів, які мають власні назви; також не використовується сленг, відомий тільки українсько-російськомовним спеціалістам. Це також стосується авторських резюме (анотацій) та ключових слів. Якісне і “кількісне” – об’ємне – представлення анотацій до статей англійською мовою є суттєвою проблемою для наших авторів.

Необхідно зауважити, що **анотації (реферати, авторські резюме) англійською у наших виданнях є для закордонних вчених і спеціалістів основним і, як правило, єдиним джерелом інформації щодо змісту статті та викладених у ній результатів досліджень**. Іноземні спеціалісти за анотацією оцінюють науковий ступінь публікації, виявляють свою зацікавленість даною роботою вченого, можуть використати її у своїх публікаціях та зробити на неї посилання, розгорнути дискусію з автором, запросити повний текст статті і т.п. Анотація англійською за об’ємом може бути більшою за анотацію українською (російською) мовою, оскільки за українською (російською) друкується повний текст тією ж мовою. Обов’язкові вимоги до анотацій англійською мовою: інформативність (не вживати загальних слів); оригінальність (не бути “сліпим” перекладом російськомовної анотації); змістовність (відображати основний зміст статті, новизну та результати досліджень); структурованість (дотримуватися логіки викладення матеріалів, як у статті); «англомовність».

В анотаціях, представлених нашими авторами, припускаються найелементарніші помилки. Частіше за все анотації представляють собою безпосередній переклад російськомовного варіанту, містять загальні слова, що збільшують об’єм, проте не сприяють розкриттю змісту та суті статті. Ще частіше об’єм анотації складає лише декілька рядків (3–5). У закордонних БД представлення анотації з такими порушеннями абсолютно неприпустимо.

* http://techned.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=529&Itemid=77

Аналіз показує, що найскладніше для наших авторів при підготовці анотації – стисле представлення результатів своєї роботи. Тому одним із перевірених варіантів анотації є **стисле** повторення у ній структури статті: вступ, мета, задачі, методи, результати, висновок. Такий спосіб складання анотацій отримав розповсюдження і у закордонних журналах. Відомості, що містяться у заголовку статті, не повинні дослівно повторюватися у тексті реферату.

Слід особливо підкреслити, що авторське резюме призначено виконувати функцію незалежного від статті джерела інформації.

Прізвища та ініціали авторів статей представляються в одній із прийнятих міжнародних систем транслітерації. Довільний вибір транслітерації неминуче призводить до різноманіття варіантів представлення прізвища одного автора і в результаті ускладнює його ідентифікацію та об'єднання даних про його публікації та цитування під одним профілем (ідентифікатором – ID автора). Редакція "ТЕ" вимагає використовувати наступні системи транслітерації: з української – Постанова Кабінету міністрів №55 від 27.01.2010 "Про впорядкування транслітерації...", з російської – "Система Библиотеки Конгресса США".

Назва організації у БД використовується для ідентифікації авторів, створення їхніх профілів і профілів організацій. Дані про публікації авторів, пов'язаних з конкретними організаціями, у всьому світі використовуються для одержання повної інформації щодо наукової діяльності організацій (і у цілому країни). Профіль організації включає суттєвий перелік відомостей: адресу організації, кількість публікацій, число авторів, всі статті, перелік джерел (журналів), де друкувалися автори даної організації, тематику публікацій та назви інших організацій, з якими співпрацюють автори даної організації.

Тому для українських журналів, наукових організацій та авторів важливо виробити і дотримуватися єдиних вимог представлення даних про афілірування авторів.

Використання загальноприйнятого перекладного варіанту назви організації вважається найбільш доцільним. Застосування у статті офіційної, без скорочень, назви організації англійською мовою дозволить найбільш точно ідентифікувати приналежність авторів, буде запобігати втраті статей у системі аналізу організацій та авторів, дозволить уникнути розбіжностей між варіантами назв організацій у зарубіжних, російськомовних журналах та тих, що перекладаються.

Застосування скорочень або аббревіатур також призводить до втрати статей при обліку публікацій організацій, особливо якщо аббревіатури не належать до загальноприйнятих.

Бажано вказувати в назві організації її відомство за приналежністю. На відомства також створюються профілі. Однак дані про відомства у статтях представляються не завжди, тому і їхні профілі недостатньо повні. Це стосується, у тому числі, Національної академії наук України.

Подання українських та російських джерел у списках літератури латиницею – окрема складна проблема. **Навіщо потрібні пристатейні списки літератури в аналітичній системі SCOPUS та інших БД, їхнє правильне представлення, і що з бібліографічного опису джерела є основним?**

Можливості даної конкретної системи (наприклад, SCOPUS) дозволяють проводити такі дослідження: за посиланнями оцінювати значення і визнання робіт конкретних авторів, науковий рівень журналів, організацій та країн у цілому, визначати актуальність наукових напрямків і проблем, виявляти їхні "точки" росту та падіння і т.п. Тому у всьому світі до цієї складової наукових статей пред'являються високі вимоги. Крім того слід зазначити, що посилання на публікацію у науковій статті, яка розглядається, є одним з головних показників якості або, принаймні, популярності цієї публікації. **А стаття з представницьким списком літератури демонструє професійний кругозір та високий рівень досліджень її авторів.**

Правильне описання джерел у списках літератури є запорукою того, що цитовану публікацію буде враховано при оцінці наукової діяльності її авторів, а отже і організації, регіона, країни. За кількістю цитувань журналу визначається його науковий рівень, авторитетність, ефективність діяльності організації. Тому найбільш значимими складовими у бібліографічних посиланнях є прізвища авторів, назви журналів та організацій. При цьому, щоб не обмежувати права авторів при врахуванні їхніх прізвищ у БД, необхідно в описання статті вносити абсолютно всіх авторів статті, не скорочуючи їхню кількість. Назва статті повинна бути зрозумілою не тільки україномовному спеціалісту, але і його іноземному колезі. **Таким чином, підвищення рейтингу журналу напряму залежить від якості та додержання вимог оформлення рукописів.**

*З впевненістю у взаєморозумінні та злагодженій співпраці –
редколегія журналу "Технічна електродинаміка"*